

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio trigesimasecunda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

similitudinis. Nomen autem equalitatis aut similitudinis non significat primum (scilicet fundamentum) sic enim significat. et similitudo albedinem quæ est eius fundamentum inter duos albos, quod nullus diceret. Mutaretur enim eius significatum quia mutetur frequenter similitudinis fundamentum. Sunt enim aliqui similes in nigredine sicut alii sunt similes in albedine. Nec significat extrema relata, ut de se patet, ergo nomen equalitatis directè significat tertium, scilicet ipsam habitudinem relationis. Alia tamen duo dar intelligere non sicut significata, sed sicut habentia habitudinem ad principate significatum.

4. HOC SYMPOSITO dicendum, quod equalitas quantum ad suum formale significatum dicitur positivè. Quod patet sic, omne quod est directè in prædicamento secundum rem, vel rationem, & non per aliam reductionem est positivum & non privativum. (Privationes enim & negationes sunt in prædicamentis solum reductione ratione habituum vel affirmationum) sed equalitas est directè in prædicamento relationis saltem secundum rationem cui sit relatio (licet rationis in divinis) ergo equalitas formaliter dicitur aliquid positivum, maior patet, quia esse relationem vel aliquid aliud pertinens ad prædicamentum secundum rem vel secundum rationem non facit differentiam secundum positivum & privativum. Et ideo sicut illud quod dicitur relationem realem directè, vel rem alterius prædicamenti est formaliter aliquid positivum, sic illud quod dicitur directè relationem rationis vel relationem alterius prædicamenti est formaliter positivum, & idem est dicendum de extremo relationis sumpto concretè sub nomine relationis (ut equalitas) quia idem importatur formaliter per concretum & abstractum. Quantum autem ad fundamentum equalitatis dicendum est, quod positivum ipsum considerare, vel quantum ad illud quod est, & sic est aliquid positivum, & positivè dicitur, quia hoc est quantitas vel aliquid acceptum sub nomine quantitatis, vel positivum ipsum considerare sub formali ratione fundamenti equalitatis sit ratio unius, super unum enim in quantitate fundatur equalitas, ratio autem unius est ratio privativa, patet quia equalitas & equalitas dicitur privativè. Sed hoc non est formaliter, ut dicitur est. Verumtamen in hoc sensu loquitur Philo. 10. Metaph. quando dicitur quod equalitas opponitur magno & parvo privativè. Sic etiam diffinitur cum dicitur quod equalitas est quid positivum iuxta alterum, nec excedit, nec exceditur.

5. PER HOC patet responsio ad argumentum in oppositum.

6. ALIUD autem argumentum probat quod equalitas quantum ad illud quod dicitur formaliter dicitur positivè quod concedendum est.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum essentialia attributa debeant appropriari divinis personis.

Tho. 1. q. 39. ar. 7. & 8.

Ad secundum principale sic proceditur. Et videtur quod essentialia attributa non debeant appropriari divinis personis, quia equalitè communia sunt in divinis attributa essentialia sicut essentialia, sed essentialia nulli appropriantur, ergo nec essentialia.

2. Item prius est proprium, quod appropriat, quia appropriatum dicitur per similitudinem ad proprium, sed propria personarum non sunt priora essentialibus attributis, imò sunt secundum rationem posteriora, ergo essentialia attributa non possunt appropriari personis.

3. IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. & Hilarius in littera.

4. RESPONSIÓ. Dicendum est primo quod appropriatio in divinis est possibilis. Secundo quod est utilis. Tertio reddetur ratio de appropriationibus diversis.

5. QVOD sit possibilis patet, non enim appropriatur nisi commune. Est enim appropriatum de communi, tractum ad proprium. Item ad omne commune appropriatur cuiuslibet, sed illud quod habet aliquam convenientiam cum proprio propter quod de communi trahitur ad proprium, si

est autem omnia attributa essentialia sunt communia omnibus personis, tamè quædam habent maiorem convenientiam cum proprio personæ quàm alterius propter quod illi personæ potest convenienter appropriari, & secundum hoc potentia quæ nominat principium appropriatur patri qui est primum principium. Sapientia verò quæ ad intellectum pertinet appropriatur filio qui procedit per modum intellectus, bonitas autem appropriatur Spiritui sancto, qui procedit per modum voluntatis, cuius obiectum est bonum, appropriatio ergo est possibilis & rationalis.

6. EST ETIAM utilis, quia per appropriata aliter qualiter manuducimur in cognitionem personarum hoc modo. Invenitur enim distinctio in attributis, & in personis, sed differenter, quia distinctio personarum est realis, distinctio verò attributorum est secundum rationem, & est nobis magis nota, & quantum per attributa sola ratione distincta non possumus sufficienter arguere distinctionem personarum, tamen inspicimus in appropriatis aliquam similitudinem propriorum, & sic per appropriata aliter manuducimur in notitiam personarum.

7. QVANTUM ad tertium notandum est quod alia est appropriatio secundum Hilari. alia secundum Aug. Hilarius enim appropriat æternitatem patri, speciem filio, usum Spiritui sancto. Ratio autem huius appropriationis est hæc, æternitas enim quia est mensura ex sua ratione caris principio appropriatur patri qui est principium non de principio. Species autem appropriatur filio quia species quandoque sumitur pro imagine, filius autem est imago patris ut prius dictum fuit. Vnus verò appropriatur Spiritui sancto, quia uti largè accipiendi est assumere aliquid in facultate voluntatis. Spiritui autem sancto procedit per modum voluntatis, ideo, &c.

d. 28. q. 3.

8. Beatus autem Aug. appropriat unitatem patri, quia unitas est principium numeri, pater autem est principium divinarum originum. Ac equalitatem autem appropriat filio, quia equalitas importat unitatem respectu alterius. Est enim equalitas quod habet unam quantitatem cum alio, & ideo appropriatur filio qui est secunda persona in trinitate. Connexio autem importat unionem duorum per tertium & ideo appropriatur Spiritui sancto, qui procedit a patre & filio ut sunt unum.

9. Secundum hunc modum potest sumi illa appropriatio, Rom. 11. (Si tamè Apostolus intendit facere ibi aliquam appropriationem) quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia. Hæc enim præpositio ex importat quandoque habitudinem causæ materialis, & sic non habet locum in divinis, quandoque habitudinem causæ efficientis quæ quidem convenit deo in ratione suæ potentie activæ, unde appropriatur patri sicut & potentia. Hæc autem præpositio per designat habitudinem formæ per quam agens agit sicut dicimus quod artifex agit per artem. Unde sicut ars & sapientia appropriatur filio ita & hoc quod est per ipsum. Hæc verò præpositio in denotat continentiam. Continet autem Deus res in quantum sua bonitate eas conservat & gubernat. Et ideo esse in quo appropriatur Spiritui sancto sicut & bonitas.

10. AD PRIMVM argumentum in oppositum dicendum est quod non simile est de essentialibus & de attributis essentialibus, quia essentialia ut essentialia est non habet maiorem convenientiam cum proprio unius personæ, quàm cum proprio alterius, & ideo non potest appropriari uni personæ magis quàm alii. Sed diversa attributa habent maiorem convenientiam cum proprio unius personæ quàm cum proprio alterius, ut visum fuit prius propter quod appropriantur magis uni quàm alteri.

11. Ad secundum dicendum quod in divinis nihil est prius aut posterius secundum rem, sed secundum rationem, & hoc modo quædam essentialia sunt priora propriis personarum, sed non dicuntur appropriata nisi ratione priorum, & sic sunt posteriora propriis personarum secundum rationem talis nominis, nec est inconueniens quod aliquid sit prius & posterius altero secundum rationem quantum ad diversas considerationes.

Sententia huius distinctionis. XXXII. in generali & speciali.

HIC oritur quæstio. Superius determinavit Magister de propriis & appropriatis personarum. Hic verò inquirat qualiter personæ diuine comparantur ad invicem

vicem secundum appropriata & propria. Et diuiditur in tres. Primò ostendit qualiter comparantur secundum proprium & appropriatum spiritus sancti. Secundò qualiter secundum appropriatum filii. Tertio quomodo comparantur secundum vtrumque simul, scilicet de vno per comparationem ad alterum. Secunda ibi, diligenter inueftigari oportet. Tertia ibi, Preterea diligenter notandum Prima istarum diuiditur in duas. Primo mouet dubitationem. Secundo soluit. Secunda ibi, huic quaestioni. Secunda pars principalis diuiditur in tres secundum tres quaestiones quas mouet & soluit, Secunda ibi, post hoc soler quaeri. Tertia ibi, post hoc a quibusdam. Tertia verò principalis diuiditur in duas. Primò mouet dubitationem. Secundo se a solutione excusat. Secunda ibi, difficile mihi fateor. Hæc est diuisio & sententia lectionis in generali.

2 IN SPECIALI verò sic procedit Magister, & quaerit primò vtrum Pater & Filius dicantur diligere se spiritu sancto. Et videtur quod non, quia diligere & esse in diuinis idem sunt. Si ergo Pater diligit se spiritu sancto, tunc videtur esse spiritus sanctus, & respondet secundum Aug. quod diligant se spiritu sancto. Postea quaerit vtrum pater sit sapiens sapientia genita. Et respondet quod non, quia sicut non est per filium, sic non est sapiens per ipsum, cum esse & sapere sint in patre idem. Postea quaerit vtrum filius sit sapiens sapientia genita. Et respondet per distinctionem quod sapientia potest considerari in habitudine principii efficientis, & sic est sensus quod sit ex sapientia genita, & hoc falsum est, imò est sapiens a sapientia ingenita, quæ est pater, vel potest considerari in habitudine causæ formalis, & sic est sensus quod sit sapiens per sapientiam genitā formaliter, & hoc est verum. Postea quaerit vtrum sit vna sapientia patris & filii. Et videtur quod non, quia alia est sapientia ingenita, alia genita, quarum tamen vna dicitur patris, alia filii. Et respondet quod vna est sapientia essentialis, sed notiones differunt, sicut dilectio non differ ab essentialiter, sed per relationem. Postea quaerit cum pater nullo modo sit sapiens per filium quomodo pater diligit per spiritum sanctum. Vltimò excusat se a solutione huius quaestioni, & dicit hanc quaestionem difficilem esse ad soluendum, tamen sanè intelligendum quod licet pater diligit se spiritu sancto, tamen dilectione essentiali diligunt se pater & filius. Et in hoc terminatur, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum pater & filius diligat se spiritu sancto.

Thom. 1. q. 37. ar. 2.

Circa distinctionem istam quaeritur primo, vtrum pater & filius diligat se spiritu sancto. Et videtur quod non, quia aut diligitur sumitur essentialiter, aut notionaliter, sed non potest esse vera, si diligitur sumatur essentialiter, quia eadem ratione hæc esset vera pater diligit filio quæ tamen negatur ab Augustino, nec prout sumitur notionaliter, quia eadem ratione hæc esset vera pater generare se filio, vel pater & filius spirant se spiritu sancto, quod non dicimus, quare nullo modo hæc potest esse vera, pater & filius diligunt se spiritu sancto.

2 IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. 4. de Trin. quod spiritus sanctus est quo genitus a genere diligitur, genitoremque suum diligit.

3 Et arguitur per rationem, quia in creaturis nullus diligit se vel alium, nisi amore a se procedente, ergo similiter in diuinis, sed in diuinis spiritus sanctus est amor procedens, quare &c.

4 RESPONSIO. Ad euidentiā istarum propositionum pater diligit se, & filium & spiritum sanctum, & nos spiritu sancto, & similiter quælibet persona diligit se & alias personas, & nos spiritu sancto, quia in omnibus est eadem difficultas. Aduertendum quod hæc quaestiones non sunt de re, sed de modo loquendi. Circa quem sunt tres opiniones.

5 Prima est quod omnes tales propositiones sunt falsæ & retractatæ ab Aug. in suo simili, quādo scilicet retractauit istam pater est sapiens filio, vel sapientia genita. sic enim se habet sapere patris ad filium, sicut diligitur patris ad spiritum sanctum.

6 Sed istud non placet aliis, quia Aug. ea quæ retractauit expressit specialiter, & ipse non retractauit dicta aliorum, sed sua. vnde cum alii communiter videntur talibus locutionibus præsumptiuolum videtur simpliciter negare eas.

7 Alii sunt qui dicunt omnes tales propositiones esse veras & proprias simpliciter. Ad cuius euidentiā considerandum est quod secundum istos diligere potest sumi essentialiter vel notionaliter. Si sumatur essentialiter, tunc omnes tales propositiones sunt falsæ, quia diligere sic acceptum, est idem quod esse, & ideo sicut hæc est falsa pater est spiritu sancto, sic ista pater diligit spiritu sancto. Si vero diligere sumatur notionaliter, sic sunt veræ, vt dictum est, & nite ablatiuus spiritu sancto, contrahitur in ratione effectus formalis sumendo largè effectum pro omni producto, & formā pro omni eo quod denominat aliquid. Sunt enim aliqui effectus qui denominat suū agens, & ob hoc dicuntur formales. Quandoque enim verbum importat de suo noie actū, & cū actū dat intelligere productū, tunc productum denominat ipsum agens, sicut flores non solum nominat actum, sed etiā includit productum, scilicet florem, & ideo potest dici quod arbor floret floribus, quāuis flores non sint forma arboris, sed quidam affectus ab arbore procedens, sed quādo in noie actus non includitur effectus, tunc effectus non nominat agens, sicut non bene dicitur arbor producit florem floribus. Cum igitur diligere sumptum notionaliter non sit aliud quod spirare amorem, & dicere non sit aliud quam producere verbum, sicut flores est producere florem. Ideo sicut verè & proprie dicitur arbor floret floribus, sic verè & proprie potest dici quod pater diligit se & alia verbo, & quod pater diligit se, & alii spiritu sancto.

8 Iste autem modus non placet aliis propter multa. Primum est, quia diligere non potest plus sumi notionaliter quod intelligere, sicut enim intelligere nominat operationem intellectus, ita diligere nominat operationem voluntatis, sed intelligere nunquā sumitur notionaliter, ergo nec diligitur. Secundo, quia sicut probatur fuit supra, dist. 6. q. 2. actus notionalis quibus personæ producitur sunt actus naturæ diuinæ, vt est fecunda, quā fecunditatem non habet ex hoc quod est intelligens & volens, sed præcedit vtrumque. Itaque est intelligere & velle nec sunt actus quibus personæ producuntur, nec supponuntur ab actibus productis, propter quod nullus actus intellectus aut voluntatis potest esse notionalis, sed sunt secundum modum intelligendi posteriores actibus notionalibus & eliciuntur a personis iam constitutis per actus notionales, qui sunt merè naturales. Tertio, quia dato quod esset aliquid diligere notionale, adhuc nullo modo possent verificari tales propositiones, quia nullus actus notionalis reflectitur supra personā a qua est, nec potest cadere super personā, vel super quācumque rem aliam quæ per ipsum non constituitur. Cuius ratio est, quia actus notionalis est actus productionis, & ideo non tendit nisi in productū, & quia idem non producit seipsum, ideo actus notionalis non potest reflecti super personā a qua est, nec cadere super aliquid quod per ipsum non producitur, sed cū dico quod pater diligit se vel filium, vel nos spiritu sancto ibi denotatur actus cadere reflexiue super patrem a quo est, vel cadere directè super filium, vel super nos quorum neutrum per actum dilectionis notionalis constituitur, ergo nullo modo tales propositiones possunt esse veræ, si diligitur sumatur notionaliter.

9 Sed ad hoc respondent quidam, quod sunt quidam actus notionales qui sunt reflexiui, sed non omnes. Sunt enim vt isti dicunt in diuinis quædam reflexiue operationes, & non notionales, vt intelligere & velle, & istæ dicitur transitum in aliquid, sed non transitum realem, sed ratio nis tantum. Quædam autem sunt notionales, sed non reflexiue, sicut generare & spirare, & tales dicitur transitum realem in aliquid suppositum. Quædam autem sunt quæ dicunt transitum realem & transitum rationis simul, sicut dicere & diligere notionale, dicere enim non solum respicit id quod actu dicitur produci, sed etiam illud quod productum verbo representatur. Vnde dicere importat producendo verbum aliquid verbo representare vel manifestare. Et similiter diligere notionale importat, producendo amorem personalem in aliud, quasi in amatum tendere, quorum

quorum alterum, scilicet producere dicit transitum secundum rem, sed aliud scilicet, tendere in aliquid, tanquam in representatum vel in amatum dicit transitum secundum rationem, & tales actus quum includant utrumque transitum rei & rationis, ratione transitus sunt notiones, sed ratione transitus secundum rationem sunt reflexi ut propter quod bene dicitur quod pater dicit se verbo, & diligit se spiritu sancto.

10. Itud autem non videtur bene dictum. Primo quia non est secundum se verum. Secundo quia ratio non est soluta. Tertio quia contradicit alii dicto istorum. Quod non sit verum secundum se patet, quia nullum pure notionale includit illud quod est commune omni personæ, sed habere respectum rationis ad aliquid tanquam representatum vel manifestatum vel amatum est commune omni personæ sicut manifestare, vel amare, ergo non includitur in dicere, vel in diligere sumptis pure notionaliter.

11. Item ratio est insoluta, quia impossibile est actum notionalem non includere realem productionem, etiam si cum productione includat aliquem respectum rationis, ergo actus notionalis in nihil potest tendere nisi in productum, licet ad * illud possit habere aliquem alium respectum, quia ille actus respectus cum sit extra rationem actus notionalis notionaliter tentus tenderet in illud. Adhuc si dicere & diligere sumpta notionaliter important transitum rei respectu personæ, & transitum rationis respectu alius alterius, tunc dicere & diligere sic sumpta non poterunt cõperere nisi illi personæ, quæ transit in aliam rem & in aliquid ratione, & sic solus pater diceret se & alia verbo, quia solus producit verbum, & solus per verbum ad se productum habet rationem manifestantis, vel representantis se & alia ita quod hæc duo copulatiue sumpta nulli nisi patri conveniunt, & similiter solus pater & filius diligere se vel alia spiritus sancti, quia solus pater cum filio producit spiritus sancti, & per spiritus sancti ad se productum habet respectum ad se vel ad alia sub ratione amantis, ita quod hæc duo copulatiue sumpta nulli alii possunt convenire, hoc autem non dicitur immo ista conceditur, filius & spiritus sancti, dicunt se vel alia verbo, & ista spiritus sancti diligit se & alia spiritu sancti, ergo dicere & diligere non sumuntur notionaliter.

12. Item istud dictum contradicit cuidam alii dicto eorum. Dicunt enim alibi ut recitatum fuit supra dist. 27. q. 2 quod dicere sumitur dupliciter, uno modo pro eo quod est producere verbum, & sic est actus notionalis, nec convenit nisi patri & illi non respectu sui vel creature, sed tantum respectu filii, & sic pater dicit verbum & non verbo. Alio modo sumitur dicere pro eo quod est manifestare, & sic est actus essentialis & convenit cuilibet personæ respectu sui & aliorum, quælibet enim persona manifestat se & alia, ergo secundum hoc dicere notionale non importat nisi producere verbum & non representare vel manifestare aliquid, quia illud est simpliciter essentialis, nunc autem ponitur quod dicere notionale importat representare vel manifestare aliquid ratione cuius est actus reflexivus, ergo est hic contradictio. Patet ergo quod nullus actus notionalis est reflexivus.

13. Quod ergo dicitur quod quando in actu intelligitur productum, tunc productum denominat agens, ut arbor floret floribus, similiter videtur esse in proposito. Dicendum quod non est simile, quia non fit ibi reflexio nec transitus in aliud, non enim dicitur quod arbor floret se, vel aliquid aliud floribus, hoc enim male diceretur. Hic autem dicitur quod pater diligit se, vel alia spiritus sancti, & ideo male, si diligere sumatur notionaliter. Sed deberet dici pater diligit spiritu sancti, sicut dicitur arbor floret flore vel floribus. Sed neque hoc potest dici, quia quod effectus subsistens denotat agentem contingit solum in verbis intransitivis, sicut est florere quod passivum non habet unde bene dicitur floret flore. In verbis autem transitivis non, licet includant productum sicut generare de suo nomine includit genitum, & spirare spiritum, vel spirare qui dicunt in divinis specialia producta, sicut florere includit florem, & tamen generat genito non bene dicitur, sed generat genitum, nec spirat spirato, sed spirat spiritum vel spiratum transitive. Et causa huius differentie est, quia tale intransitivum includit productum, ut in ipso existens, & non solum ut ab ipso procedens, florere enim non solum dicit produ-

cere florem, sed cum hoc habere in se florem productum, & ideo denominat ipsum producens in quo est, sed transitiva solum includunt productum, ut ab istis existens, & non ut in ipsis manens, propter quod non denominant ipsum.

14. IDEO dicendum est aliter quod omnes supradictæ propositiones sunt simpliciter falsæ si diligere sumatur notionaliter, si verò sumatur essentialiter sic sunt veræ, licet sint improprie, & ideo exponenda. Primum patet, quia quodcumque aliquid sumptum cum determinatione prædicatur de aliquo potest etiam prædicari de alio vel illo sumpto sine determinatione, nisi forte determinatio sit distrahens, tunc enim non potest, licet enim hæc sit vera, Paulus est homo mortuus, tamen non sequitur quod hæc sit vera Paulus est homo, quia esse mortuum est determinatio distrahens, alioquin sequeretur bene. Si ergo hæc esset vera pater diligit filium spiritu sancto sumendo diligere notionaliter, cum hæc determinatio spiritus sancti non sit distrahens, sequeretur quod hæc esset vera exclusa determinatione dicendo sic, pater diligit filium sumendo diligere notionaliter ut prius, hoc autem est falsum, quia nullus actus notionalis est a patre in filium nisi generare, quare & c. Idem dicendum est de omnibus propositionibus consimilibus.

15. Secundum patet, scilicet quod sumendo diligere essentialiter omnes tales propositiones sunt veræ, sed improprie, & ideo sunt exponenda, quia ut dictum fuit supra, dist. 27. verbum & amor, licet de virtute & proprietate locutionis important ipsos actus intellectus & voluntatis, tamen appropriantur personis, verbum quidem filio, amor autem spiritui sancti. Cum ergo hæc sit vera & propria pater diligit filium, seipsum & nos, amore essentiali, consequens est quod hæc sit vera pater diligit filium, seipsum, & nos spiritus sancti, sed est impropria, & ideo exponenda sic, ut sit sensus, pater diligit filium, & nos spiritus sancti, id est, amore essentiali, qui appropriatur spiritui sancti. Similiter si dicere & verbum sumatur essentialiter hæc est vera & propria, pater dicit se & alia verbo. Si verò verba sumatur notionaliter pro filio, sumptum semper dicere essentialiter, sic est hæc vera per appropriationem tantum, pater dicit se & omnia verbo vel filio, id est, verbo essentiali, quod appropriatur filio, vel verbo personali, & sub eodem sensu ista est concedenda, pater est sapiens filio, quia falsa est secundum proprietatem locutionis, & sic negat eam Aug. est tamen vera per appropriationem sicut alie quæ dictæ sunt.

16. AD PRIMVM argumentum patet responsio. Ad autoritatem Aug. dicitur pro parte opposita, quia spiritus sancti, est amor solum per appropriationem, non tamen per proprietatem.

17. AD ALIUD dicendum quod nullus diligit nisi amore a se procedente eo modo quo actus intelligitur procedere ab agente, sed non oportet quod ille amor procedat, ut aliquid productum per actum agendi qualitercumque sumptum, & ideo proprie loquendo, pater diligit se & alia amore essentiali qui procedit a patre ut actus ab agente, non secundum distinctionem realem, sed rationis tantum, & quia hic amor appropriatur spiritui sancti, ideo per appropriationem pater dicitur diligit spiritu sancti, secundum expositionem prius positam.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum filius sit sapiens sapientia genita.

Thom. 1. q. 41. ar. 3. ad. 4.

Secundo queritur utrum filius sit sapiens sapientia genita. Et videtur quod non, quia eadem est sapientia patris & filii, sed sapientia patris non est genita quia pater nihil habet genitum, ergo nec sapientia filii est genita.

2. Item nihil essentialis in divinis est genitum, sed sapientia est aliquid essentialis, ergo non est genita, quare filius non potest esse sapiens sapientia genita.

3. IN CONTRARIUM est, quia filius est sapiens per se, sed ipse est sapientia genita, quare & c.

4. Item Hilarius dicit, & habitum fuit prius in litera dist. 5. quod filius nihil habet nisi genitum vel natum, sed filius habet sapientiam qua dicitur sapiens, ergo ipsa est genita vel nata.

5. R. Ea

* alius aliud

add.

7 **RESPONSIO.** Dicitur hic cōmuniter & bene q̄ iste ablatius notat quandam habitudinē, potest ergo notare habitudinē principii efficientis, & sic est falsa, quia nihil genitum efficit sapientiam in filio, & in eodē sensu potest concedi q̄ filius est sapiens sapientia ingenta, quia filius habet à patre quod sit sapiens, Pater autem dicitur sapientia ingenta, sicut Filius dicitur sapientia genita: vel potest ablatius notare habitudinē principii formalis, sicut corpus dicitur coloratum albedine: & sic adhuc ista est falsa Filius est sapiens, sapientia genita, quia sapientia per quam filius est formaliter sapiens, est sapientia essentialis quæ non est genita, licet sit per generationem communicata, quia genitum propriè est illud quod per generationem producit. Et sub hoc sensu potest adhuc concedi q̄ Filius sit sapiens sapientia ingenta, quia ingentū aliquo modo potest conuenire essentiali, & iste modus loquendi magis accedit ad proprietatē quā primus. Alio modo potest ablatius dicere habitudinē causæ subiectiue seu materialis, sicut dicimus q̄ corpus est coloratū superficie, vel superficies est colorata seipsa, licet autē in diuinis non sit propriè subiectum vel materia, tamen ponimus ibi personam, vel hypostasim, quæ secundum nostrum modum intelligendi se habet quasi subiectiue ad ea quæ sibi attribuntur, & sic licet videatur aliquibus q̄ hæc posuit concedi, filius est sapiens sapientia genita, id est, seipso qui est sapientia genita, tamen est valde impropria, tum quia filius non est sapientia genita propriè, licet sit sapientia, & sic genitus, quia non conuenit ei esse genitum secundum quod est sapientia, tum quia ly sapientia genita videtur esse determinatio prædicati, & non conditio subiecti vt in isto sensu dicitur.

6 **SIC** tamen procedit primum argument. ad primam partem.

7 Ad aliud dicendum q̄ filius nihil habet nisi genitū, id est, quod non accepit per generationē, & non q̄ essentia, vel essentialia sint genita, sed solū per generationem communicata.

8 Alia argumenta bene probant quod formali prædicatione hæc est falsa, Filius est sapiens sapientia genita, quod concedo.

Sententia huius distinctionis XXXIII.
in generali & speciali.

Post supra dicta. Superius determinauit Magister de essentia, personis et proprietatibus. Hic verò determinat comparationes illorū ad inuicem. Et diuiditur in duas partes. Primo ostēdit qualiter proprietates comparantur ad essentiam, & personam. Secundo qualiter personæ ad essentiam comparantur. Secunda in principio. 34. dist. prædictis autem adiiciendum. Prima est præsentis lectionis. Et diuiditur in tres partes. Primo mouet dubitationem. Secundo determinat. Tertio excludit errorē. Secunda ibi, quod enim. Tertia ibi, hic autem alique negant. Prima diuiditur in tres. Primo probat quod proprietates sint in personis. Secundo quot sunt ipsæ personæ. Tertio q̄ sunt ipsa natura diuina. Secunda ibi, superius quoq̄. Tertia ibi, cumq̄ de simplicitate. Illa verò pars in qua excludit errorem diuiditur in duas. Primo ponit errorem siue falsam positionem. Secundo ponit confirmationem erroris & soluit. Secunda ibi, si inquirunt. & hæc secunda diuiditur in duas. Primo ponit errorem & erroris confirmationem per duas rationes. Secundo per autoritates. Secunda ibi, veruntamē nondum desistunt. quarum prima diuiditur in quatuor. Primo ponit rationem qua probatur q̄ proprietas non est persona. Secundo inducit rationē, qua probatur q̄ proprietas nō est essentia. Tertio probat q̄ proprietates nō sunt in essentia. Quarto excludit quandā obiectionem. Secunda ibi, sed iterum addit. Tertia ibi, ceterum hæreticorum. Quarta ibi, sed fortè quæres. Hæc est diuisio lectionis in generali.

2 **IN SPECIALI** verò sic procedit Magister, & querit primo vtrū proprietates sint ipsæ personæ, an vtrū sint ipsa diuina essentia. Postea soluit & ostēdit primo q̄ proprietates sint in ipsis personis. proprietates enim ab æterno fuerunt sicut & personæ, ergo fuerunt in personis. Postea ostendit quod proprietates sint ipsæ personæ, proprietates enim sunt in personis, vt dictum est. sed in personis nulla est diuersitas, ergo proprietates sunt ipsæ diuinae personæ.

Postea ostendit quod proprietates sunt ipsa diuina essentia, quia diuina essentia propter eius simplicitatem est quicquid habet, sed diuina persona & natura habet proprietates, ergo proprietates sunt ipsa natura & persona diuina, quod etiam confirmat per autoritatem. Postea ponit errorem dicentium quod licet proprietates sint in personis, non tamen sunt ipsæ personæ, sed sunt quasi extrinsecus affixæ. Postea secundum hunc errorem inducit duas rationes & soluit, quarū vna est talis. Si proprietates sunt personæ, ergo non distinguunt personas, nec determinant: Idem enim non determinatur, nec distinguitur seipso. Respondet autem ad hanc obiectionem, non est inconueniens personas distingui seipsis. Postea ponit aliam rationem, per quam probat quod proprietates non sunt essentia, quæ talis est. Proprietates sunt diuina essentia, ergo sicut diuine personæ dicuntur conuenire in essentia, ita dicuntur conuenire in proprietatibus, quod falsum est. Ad hanc rationem respondet quod hoc videtur propter sui altitudinem excedere omnem intellectū. Postea ponit aliam rationem, per quā probat q̄ proprietates non sunt in diuina essentia, quia illud in quo est paternitas est pater, & in quo est filiatio illud est filius. Si ergo res vna habet paternitatem & filiationē eadem res erit pater & filius quod est inconueniens. Et respondet ad hanc rationem, quod essentia licet habeat paternitatem & filiationem, nō tamen est pater & filius, nec generat, nec generatur, quia proprietates non sunt in ea, vt determinantes, & distinguentes eam. Postea excludit quandam obiectionem quæ ex dictis potest oriri. Posset enim quis querere quomodo proprietates non distinguunt essentia personarum in qua sunt, sicut distinguunt personas in quibus sunt, & dicit Magister q̄ hoc exprimeret supra intellectum nostrum. Vltimo ponit quoddam autoritates per quas videtur probari q̄ aliud in diuinis sit substantia, & aliud proprietates. Et respondet q̄ Aug. nō intendit per illas autoritates dicere proprietates esse aliquid diuersum ab essentia, sed intendit nominare inter illa diuersitatem rationis. Et in hoc terminatur, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum in diuinis essentia & relatio differant aliquo modo realiter.

Thom. 1. q. 28. ar. 2. Caiet. 1. q. 39. ar. 1.
Dur. 3. d. 1. q. 2. nu. 14.

Circa distinctionem istam primo queritur, vtrum in diuinis essentia & relatio differant aliquo modo realiter. Et arguitur q̄ sic, quia illa quorum quodlibet est vera res, & vnū inuenitur in aliquo supposito sine alio differunt aliquo modo realiter, sed essentia diuina & quælibet relatio sunt huiusmodi, quia essentia diuina est in quolibet supposito diuino, nulla autem relatio est in quolibet eorum, quia paternitas non est in filio, nec filiatio in patre, nec aliqua earum in spiritu sancto, quare &c. Si dicatur q̄ illa quorū vnū inuenitur in aliquo supposito sine alio non oportet q̄ differant aliquo modo realiter, sed sufficit q̄ non sint idem adæquatè & conuertibiliter, & sic est de essentia & quælibet relatione. Contra, illa quæ nō sunt idem realiter omnibus modis aliquo modo differunt realiter, sed essentia & relatio secundum istam resolutionem non sunt idem realiter omnibus modis, quia esse idem adæquatè & conuertibiliter est quidam modus identitatis realis, qui non est inter essentiam, & relationem, ergo ex hoc quod non sunt idem adæquatè & conuertibiliter sequitur necessario, vt videtur q̄ differant aliquo modo realiter.

2 Item arguitur ad principale. Secundo sic per syllogismum expositorium. Hæc essentia est paternitas, & nullo modo ab ea realiter differens. Hæc essentia est filiatio, & nullo modo ab ea realiter differens, ergo paternitas est filiatio nullo modo ab ea realiter differens, conclusio est falsa, ergo aliqua præmissarum & qua ratione vna & altera, igitur dicere oportet q̄ quælibet relatio differat aliquo modo realiter ab essentia.

3 Itē pater & filius differunt realiter, aut ergo sola realitate essentia, aut alia, nō sola realitate essentia, quia tunc differunt.